

LA LòGICA DE LA GRATUÏTAT EN LA PARÀBOLA DEL SERVIDOR SENSE PIETAT

per DANIEL MARGUERAT

No té res d'estrany que un rei vulgui passar comptes amb els seus servidors. El convocat en primer lloc deu ser un administrador i no un simple enllustrador de sabates. El deute que ha contret és colossal: deu mil talents, l'equivalent a seixanta-milions de jornades de treball. Avui en dia s'hauria de comptar en milers de milions. [...] El rei, després d'haver decidit aplicar la sentència usual, o sigui, vendre la seva dona, els seus fills i els seus béns per rescabalar-se del deute, pren la decisió desconcertant d'anul·lar gratuïtament el seu crèdit. Ha estat «pres per la seva pietat», i el verb grec que usa l'original, significa etimològicament «ser pres en les entranyes». Les entranyes del rei s'han commogut a la vista del servidor que, als seus peus i suplicant, li demana que el perdonés prometent que pagaria el seu deute.

La continuació és prou coneguda [...]. El rei li fa aquest retret: «¿No t'havies de compadir del teu company, com jo m'havia compadit de tu?». El que suscita la seva condemna és l'absència de reciprocitat. ¿Per què aquell servidor no ha concedit al seu company el benefici de la mateixa generositat? Visiblement no ha sabut veure en el seu deutor un doble d'ell mateix. No ha reconegut en l'altre la seva pròpia fragilitat, la seva dificultat per poder pagar, tot i que era tan recent. El regal que li han fet només l'ha tocat exteriorment, no prou per comprendre's a si mateix com un deutor graciàt. Per això no ha pogut relacionar la seva experiència amb la de l'altre i alleugerir ell també el pes de l'altre. El seu error no és tant la mirada que adreça a l'altre com la mirada que s'adreça a si mateix. No ha integrat el canvi de règim aplicat pel rei, que eliminava la lògica retributiva —el sistema del donodones— per fer-lo entrar en una lògica de la gratuïtat.

[...] Es confirma que aquell home ha estat tocat pel regal reial tan sols en la superfície i no en el seu cor. Per l'antropologia hebrea, el cor no és la seu dels sentiments, sinó de la reflexió. L'experiència del do no ha modificat la mirada adreçada a si mateix, la comprensió de si mateix. [...]

Tornem a Pere. [...] Mentre formulava la seva comptabilitat del perdó, Pere es col·locava en el paper del perdonador i intentava mesurar l'amplària de la seva generositat. La paràbola li fa ocupar el paper del perdonat. ¿Com es pot mesurar el perdó a oferir quan has estat objecte d'una generositat tan gran? Com et pots fer problema per unes poques monedes quan acabes de rebre una fortuna? Pere no és convidat a perdonar més sinó a comprendre's més a fons —és a dir, fins al cor— com un home perdonat. Pere és arrencat d'una comptabilitat del tenir i remès al seu propi ésser.

En definitiva, la dificultat de perdonar manifesta un defecte en la relació amb si mateix més que una deficiència en la relació amb l'altre. Pere encara no ha assumit allò que li ha estat ofert: una existència de regal.